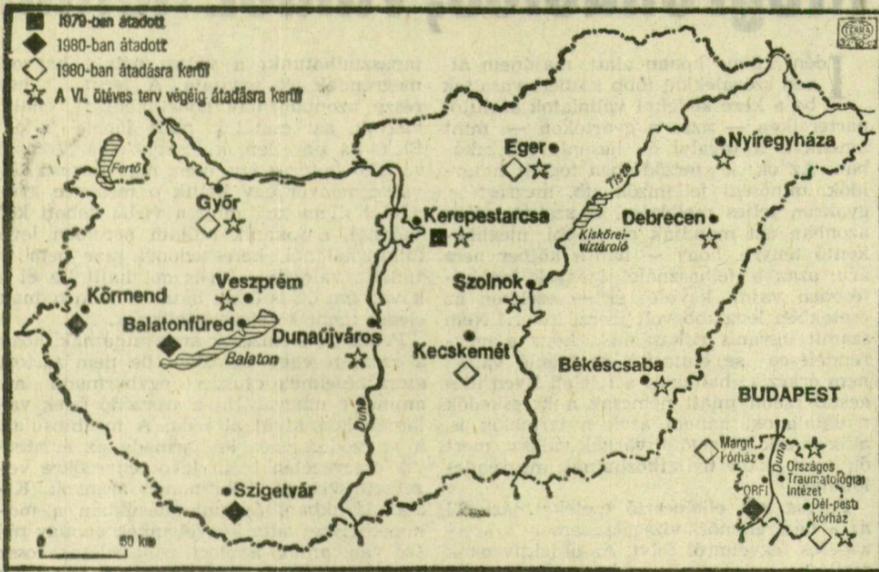

Új és korszerűsített kórházak

Az V. ötéves terv időszakában közel 17 milliárd forintot fordítanak kórházak, s egyéb fekvőbeteg-gyógyintézetek építésére és rekonstrukciójára. Egyedül a tervidőszak utolsó esztendőjében, 1980-ban 2 ezer 500 ágygal bővül a kórházak befogadóképessége.

Elkészül, s még az idén átadásra kerül a főváros új kórháza, a dél-pesti. A 880 ágyas intézmény a VI. ötéves terv során tovább bővül egy 450 ágyas pavilonnal. Ugyancsak Budapesten került átadásra az Országos Reuma és Fizioterápiás Intézet (ORFI) új, 300 ágyas kórházi részlege, valamint a Margit-kórház új szárnya. A műszaki okok miatt kiköltöztetett Országos Traumatológiai Intézet átépítése várhatóan 1983-ban fejeződik be.

Az 1979-ben átadott kerepestartcsai kórház a VI. ötéves terv időszakában egy 283 ágyas új pavilonnal bővül. Ugyancsak folytatódik a győri megyei kórház építése.

A már elkészült 280 ágyas új épület mellett egy 560 ágyas pavilon épül. Bővül az egri megyei kórház is. 1980-ban 380 ágyas sebészeti részleg, a VI. ötéves terv időszakában pedig 180 ágyas nőgyógyászati pavilon kerül átadásra.

A kőrmendi új szülészeti tömb (220 ágy), valamint a szigetvári 300 ágyas új részleg már átadásra került. A veszprémi kórház 300 ágyas belgyógyászati pavilonja csak a következő években készül el.

A balatonfüredi szívszatórium három — egyenként 100 ágyas — pavilonját már birtokba vették a betegek. A 600 ágyas kecskeméti megyei kórház átadására — a terv szerint — még 1980-ban sor kerül.

A debreceni a nyíregyházi, a békéscsabai, a dunaújvárosi, a szolnoki kórházak új létesítményei csak a VI. ötéves terv időszakában készülnek el.

Térképünk a felsoroltakat ábrázolja.

Tévékamerák, elektronikus mérlegek bányákban

Szabályosan működnek-e a föld alatti töltő- és ürítő-állomások? Milyen a csillorgyalom a vágatokban? Zavaralanul közlekednek-e a dolgozók a bányák legfontosabb pontjain? Mindezt, és sok egyéb fontos tudnivalót pontosan nyomon lehet követni a felszínen azzal a bányát behálózó ipari tévéláncokkal, amelyek monitorjait a diszpécserközpontban tartják szemmel.

A korszerű munkairányítást szolgáló diszpécserrendszert minden eleme megtalálható majd a már épülő és tervezett új bányákban. Ez azonban korántsem csak a jövő képe. Már 18 termelő bányában működik modern információs szolgálat. Az automatizálási munkákat az 1970-es évek elején kezdték meg, és a várpalotai bányákban építették ki az első rendszereket. A továbbiakban mindazokban a bányákban felállítják a diszpécserközpontot, ahol 1990-ig termelnek, és 100 vagonnál több szenet adnak naponta. A működő mélyművelésű bányákból 35 került a tízéves fejlesztési programba. A diszpécserhálózat kialakításának kutatóbizottsága a Központi Bányászati Fejlesztési Intézet villamos automatikai osztálya, a tervező- és gyártó részleg pedig a Várpalotai Szénbányáknál működik. Évente 2-4 diszpécserközpontot hoznak létre. A munkához sokrétűen hasznosítják a KGST-tagországok, elsősorban a csehszlovák, a szovjet és a lengyel bányák tapasztalatait.

A komplex információs rendszer — a termelési folyamatot technológiai soroként felfogva — 12 alrendszerre osztozott fel. Az új bányákban csaknem valamennyit, a működőkben a helyi sajátosságoknak megfelelően — 6-8-at építenek ki.

Zárt ipari tévélánc már több helyen működik. A legnagyobb a balinkai, amelynek három monitorja hat föld alatti kamerával főként a személy- és szén szállítóhelyekről közvetít. Minden új bányához húsznál több távvezérlésű kamerát és hat monitort építenek majd be. Hangos hírközlő- és riasztórendszert természetesen minden bányára kap.

A diszpécserközpontnak egyik nélkülözhetetlen alrendszere a termelési adatgyűjtés. Ez határozza meg ugyanis többek között, mennyi biztosító eszközre és más anyagra, mennyi szállítóeszközre van lent a bányában szükség, milyen a bunkerok fogadóképessége. A termelési mennyiségi adatai elektronikus szalagmérleg révén kerülnek az információs központba. A minőségi mutatók elemzésére speciális automatikus mintavevőket fejlesztenek ki.

A szénbányászat mintegy 1000 szállítószalagjának a felénél már automatizálták és folyamatossá tették a szállítást. Ezek több mint ezer dolgozót pótolnak. Természetesen ahol van már diszpécserközpont, oda közvetítik a méréseket. Az új bányákban

kiépitik a mozdonyos szállítási hírközlő rendszerét is.

Nem régebben helyezték üzembe — kísérletképpen — az oroszlanói 22-es aknáknál a gépesített frontfejlesztés sokoldalú információs rendszerét. Tapasztalatait hasznosítva, minden ilyen munkahelyen bevezetik majd. Több bányában már a villamosenergia-ellátásnak, Balinkán a vízkiemelésnek is információs rendszere van. Megkezdtek a szellőzés és a tűzvédelem ilyen rendszerének a kialakítását is. Ennek különösen a mecseki bányákban lesz nagy jelentősége.

Berde Éva

Édesgyökér-ültetvények

Az élelmiszeriparban és az orvostudományban széleskörűen felhasználásra kerülő édesgyökér termelésében vezető helyet foglal el a Szovjetunió. Mind a belső, mind pedig a külföldi piacon növekvő keresletnek örvendő édesgyökér főleg hatalmas természetes ültetvényeken termesztik.

A Szovjetunióban Kazahsztán, Üzbegisztán és a Türkmen SZSZK foglalkozik édesgyökér-termesztéssel. Türkmeniában hamarosan homoksvátog oázisainak öntözött földjein létesített szakosított szovhoz kezd meg a termesztést, több mint 10 ezer hektáron. Itt tíz öntözött parcellát alakítanak ki, amelyekről folyamatosan takarítják be a termést. A szakemberek számítása szerint a szovhoz — az időjárás- és viszonyoktól függetlenül — több mint 25 ezer tonna édesgyökér termesztené évente. (APN)

Hófehér jurták a hegyvonulat lábánál

Természeti szépségek Mongóliában

Közép-Mongóliában több mint kétszáz kilométer hosszúságban húzódik a Khangáj-hegység vonulata. A természeti szépségekben gazdag hegyvidék átlagos magassága háromezer méter a tengerszint felett. A völgyekben kristálytisza tavak, helyenként mocsaras lapályok találhatók, mindenütt ősfák, rengeteg buja növényzet. A hegyoldalak erdői smaragdzöld szalaggal övezik a vadregényes tájat.

A hegyvonulat legmagasabb — 4031 méteres pontja az Ofgon-Tenger (magyarul: az Ég Legifjabb Fia), Dzsabkan megye székhelyétől, Uljasztajtól keletre emelkedik. Hófehér piramisra emlékeztet, mert csúcsát örök hó borítja. A régmúlt

emberei nagy becsben tartották, és szent hegynek nevezték.

Valaha a Khangáj nagy részét gleccserek borították. Ma „örök hó” és kisebb gleccserek csak az Ofgon-Tenger csúcsán találhatóak. A csúcs oldalán ezüstös vizű folyócskák szaladnak alá a völgyekbe, ahol számtalan gyógyforrás fakad. Az egykor szent hegynek tartott Ofgon-Tenger azonban nemcsak gyógyforrásairól, ritka gyógynövényeiről is nevezetes.

Az egyedülállóan szép hegyvonulat lábánál turisták váró hófehér jurták sora illeszkedik harmonikusan a tájba, amelyre az Ofgon-Tenger hófedte csúcsa a múlt idők néma tanújaként tekint alá.

Magyar Madártani Bibliográfia Nemcsak ornitológusoknak szól

Álltunk a szikes-tó partján... Nem tegnap, nem is tegnapelőtt, hanem régen, amikor nagyobbban tűnt a szatymazi temetődomb, meszszebb a város és harangbúgásnyira — fogadalmi tornya. Mindez régen volt, kisdíák koromban. Álltunk Beretz Péterrel a csatok nádszélben, ahol már a tavaszi nád zöld lándzsái átörték az égkék vízfoltok tükrét és az érkező vízimadarak kavargó tömegét távcsöveztük. Közben mesélt a madártan tudósa, feladatokról, tervekről és a magyar madártan bibliográfiájáról is. Azóta megváltozott a szegedi tóvilág, tudós felfedezője is kiköltözött a szegedi „Öskertbe”.

Mindezek most jutottak eszembe, midőn kezembe vettem a nemrégiben megjelent „Magyar Madártani Bibliográfia” vaskos kötetét. Örömmel lapozgatom ezt a könyvet, amelynek hiányát már akkor, két évtizede is éreztük. Mostani megjelenésében az érdem, nemcsak a kötet adatait összegyűjtő Papp Józsefné és a szerkesztő Réthy Zsigmondé, hanem a Békés megyei tanács vb Környezet- és Természetvédelmi Bizottságé és a Megyei

Tudományos Koordinációs Bizottságoké is, akik felismerve a hazai és külföldi érdeklődést, a régóta megérvő hiányt, anyagi támogatással lehetővé tették a 650 oldalas munka megjelenését. A könyv Békéscsabán, a Dürer-nyomdában készült.

A madártan iránt az érdeklődés itthon és külföldön is roppant megnövekedett, csak a szakfolyóiratok száma meghaladja a százat. Hazánkban a Magyar Madártani Egyesület megalakulásával új felvirágzó, széles amatőr tömegbázison épülő újtárra indult a madarászás. Köszönet és dicséret illeti a bibliográfia szerkesztőit, hiszen alapvető munkájuk nemcsak a kutatók, a feldolgozók, a kutatók, a feldolgozók céljait segíti, hanem a széles, egyre jobban terjedő amatőr mozgalmat is, amelynek szerepe a környezet- és természetvédelmi céljainkban pótolhatatlan.

A bibliográfia 13 ezer 32 címleírást tartalmaz (német fordításban is) és a mutatókban más-más témák szerint is feldolgozza ezeket. A hatalmas és egyedülálló hazai munka igyekszik felölelni három évszázad teljes magyar madártani irodalmát, ez mégis reménytelen

vállalkozás, hiszen hiánytalanul ezt megoldani lehetetlen (ezzel elkészítők is tisztában voltak). Ha csak a szegedi adatokat nézzük, több szerző munkásságát, dolgozatokat meg sem említenek (Bálint Sándor, Kárpáti Árpád, Csongor György, Magyar Levente stb.). Akadnak más vitatható kérdések is, amelyet a bibliográfia szerzői is felvetnek. Hol húzható meg az a határ, meddig mehetnek el, hogy a dolgozatokat felvették a jegyzékbe anélkül, hogy a szubjektív hibájába esnének? Hazánkban (és így van ez külföldön is) az ismeretterjesztő lapokban, napilapokban — helyesen sok olyan írás jelenik meg, amelynek egyedüli célja a szorosabban vett ismeretterjesztés tudományos igény nélkül. Előfordulhat, hogy némely cikk kezdő próbálkozás. „A mérlegelés pedig igen kétélű fegyver, és magában hordja az elfogultság veszélyét”. A bibliográfiában a jó döntés megszületett, és ebben éppen szegedi példa és a Délmagyarország, lapunk „segített”. Az 1930-as évektől írt a szegedi napilapban Beretz Péter, akinek az volt a szokása, hogy a Fehér-tó-járásról hazaérkezve, a friss élmények, megfigyelések hatása alatt leült írógépe elé, és még aznap este érdekes újságíróként írt a madarakról. Azok hatása, természetvédelmi nevelő értéke messze felülmúlta bármely szigorúan tudományos szaklapban megírt dolgozatokét. Ezért helyes volt a szerkesztő döntése, a napilapok madártani témájú cikkeinek felvétele a Bibliographia Ornithologica Hungarica-ba, de ekkor nagyobb teljességre kellett volna törekedni, mert így az enume-ráció — ha csak a „Délmagyarországot” vizsgáljuk át, erősen hiányos.

Összességében úgy véljük, hogy ez a vaskos kötet értékes és alapvető munka a hazai madártani kutatásokhoz és korszerű feldolgozás. A könyvet végig áthatja a tömegekkel kommunikálni vágyó törekvés, hogy ne csak a szakutatókhoz szóljon. Ez a szerkesztői sugallat olyan kultúrpolitikai hitvallást tartalmaz, amelynek mi, tudománynépszerűsítők és ismeretterjesztők ma is és a jövőben is teljes meggyőződéssel kell elköteleznünk magunkat. Ebben segít ez az alapvetően fontos, az idők távlatában is felhasználható mű.

Dr. V. M.

Dr. Csizmazia György

Bevonulók szabadsága

K. L. szegedi olvasónk fia október végén vonult be sorkatonai szolgálatra. A bevonulás előtt vitája volt a munkáltatójával a szabadság kiadásáról, és az egyszerű segély kifizetésével kapcsolatban. Olvasónk fia a bevonulásig nyolc nap fizetett szabadságra volt jogosult, ebből hat napot kivett, a fennmaradó két napot a munkáltatója nem volt hajlandó kifizetni. Kérdés: jogos volt-e a munkáltató döntése. A másik kérdése az, hogy a rendelkezések szerint milyen összegű segély jár a bevonulóknak, és ki jogosult arra?

A sorkatonai szolgálatra bevonulók szabadságával kapcsolatban pontosan rendelkezik a jogszabály, amelyet illik ismerni minden munkáltatónak. Más az eljárás attól függően, hogy előzőleg vett-e már ki szabadságot a dolgozó vagy sem. Ha a dolgozó év közben sorkato-

nai szolgálatra hívták be, és a munkáltatótól eltöltött idővel arányos szabadságát nem kapta meg, azt pénzben kell kifizetni. Ha olvasónk fiának a bevonulásig ebben az évben nyolc napi szabadság jár, és ebből hat napot kapott meg természetben, a maradék két napot meg kell váltani pénzben. A rendelkezés a továbbiakban úgy szól, hogy ha a dolgozó a sorkatonai szolgálatra bevonulásig több szabadságot vett igényben annál, ami a munkáltatótól töltött időre megilletné a különbözetre járó átlagkeresetét nem szabad levonni a bevonulásakor. Egyéb esetben ugyanis le kell vonni a többszabadságot. Olvasónk fiának azt tanácsoljuk, hogy a két napi szabadságköveteléssel forduljon írásban a vállalat munkaügyi döntőbizottságához.

A bevonulási segélyről szóló rendelkezések értelmében a sorkatonai szolgálatra be-

vett dolgozónak bevonulási segély jár a munkáltatótól, illetve tag esetében a szövetségétől. A bevonulási segély összege a havi átlagkereset ötven százaléka, ha azonban a hadkötelesnek olyan gyermeke van, akinek eltartásáról bevonulása előtt maga gondoskodott, akkor a teljes átlagkereset jár. A bevonulási segély a behívó parancs felmutatásakor köteles a munkáltató kifizetni, egy olyan nyilatkozat ellenében, amelyben a bevonuló kijelenti büntetőjogi felelőssége tudatában, hogy bevonulási segélyben még nem részesült és nyilatkozik arról is. Hogy gyermek eltartásáról gondoskodott-e. Ha a behívott sorkatonai szolgálatára bármilyen oknál fogva nem kerül sor, a bevonulási segély visszafizetésére nem köteleztető. Ezzel szemben újabb behívás esetén bevonulási segélyre már nem jogosult.

Újabb vízerőmű

Megkezdődött a majni vízi erőmű építése nem messze a Jenyiszey alsó szakaszán a szajan-szenszkojei erőműtől (melynek tervezett kapacitása 6 millió 400 ezer kilowatt). Az új erőmű teljesítménye nem nagy, mindössze 320

ezer kilowatt, minthogy a közeli óriás kísérőjeként legfőbb feladata a folyó vízszintjének szabályozása lesz. A majni erőmű vízgőjtőljevel biztosítható az egyenes vízhozam.